

G. CĂLINESCU

Cartea nunții

Prefață, fișă biobibliografică
și referințe critice
de Lucian Pricop

EDITURA CARTEX 2000

CUPRINS

<i>Cartea nunții – romanul poetic</i> (prefață de Lucian Pricop)	7
<i>Fișă biobibliografică</i>	10
<i>Referințe critice</i>	14
Cartea nunții	39
O sărutare în tren	41
Casa cu molii	54
Masa celor zece	67
Lola, Dora și Medy.....	80
„Oracolul“ lui Bobby.....	95
Planetă de tânăr.....	110
O partidă de natație.....	122
Pythia modernă și căile sorții	133
Ce are Vera noastră?	145
Eros asiatic.....	152
M-me Policrat et C-nia	166
Marele Divan	178
Neliniști prenuptiale.....	188
O gală de box	198
Vino din Livan mireasă!	210
Oglinda constelată	225
În patul meu noaptea am căutat, pre cel ce iubește sufletul meu	236
Îngerul din casa cu molii	248
Moartea lui Silivestru	259
Facerea lumii	265

CARTEA NUNȚII – ROMANUL POETIC

Până la publicarea romanului *Cartea nunții*, în 1933, cultura română era guvernată de prejudecata, formulată de Titu Maiorescu într-un articol din 1886, conform căreia poezii și criticii sunt două categorii incompatibile. Nici creatorii nu sunt capabili să facă judecăți de valoare asupra fenomenului literar și nici criticii nu posedă instinctul creației. Deși teza lui Maiorescu era aplicată cu precădere pe cazul românesc, numeroase sunt contraexemplele chemate să invalideze opțiunile maioresciene: până în 1933 Eugen Lovinescu publică patru volume de nuvele și schițe și șase romane, Mihail Dragomirescu – un roman ciclic (*Copilul cu trei degete de aur*), iar Garabet Ibrăileanu – roman psihologic, *Adela*. Fără a căuta (probabil) o replică la Maiorescu, G. Călinescu, scriind *Cartea nunții*, își mărturisește alegerea „pe de o parte de a se recrea, pe de alta de a face un exercițiu minor în vederea unei plănuite opere epice, căutând a separa, prin dezlănțuire, elementul liric care-i e (valabil sau nu) congenital. În repetate rânduri el vestise înainte că înțelege să facă un roman liric, la modul grec, luând ca model *Daphnis și Chloe* de Longos. Schematism psihologic, descripție de atmosferă, chiar elemente de o certă facilitate, în scopul petrecerii, erau prevăzute...” (G. Călinescu, „Câteva cuvinte despre roman“ în *Adevărul literar artistic*, nr. 918/1938).

Un exercițiu, academic, linear și abstract, uneori convențional, romanul lui Călinescu nu este totuși minor. Eroi (tânărul Jim Marinescu, proaspăt întors de la studii din străinătate, Vera, fata nobilă, Dora, Lola și Medy, adolescentul Bobby) nu întreprind în tot romanul nimic major, ei merg la bar, la cinema, la ștrand, la o

partidă de box, la mare, în chipul cel mai obișnuit, servindu-se de automobil, de telefon, de costumul de baie, adică de avantajele civilizației. Avem senzația că ni se sugerează, deloc subtil, că România s-a modernizat, că a renunțat la patriarhalitate, la „țărănismul“ ei literar. În modul de a iubi, calculat și precis, fără anxietățile eroului romantic, Jim pare un caracter împrumutat de la Dannunzio sau Lawrence, transfer posibil pentru un „romancier“ cu conștiință de critic.

Cele mai bune pagini ale acestei cărți, care poate fi citită ca o *Cântare a cântărilor* modernă, sunt de ordin liric. Autorul vede mai mult aspectul exterior al lucrurilor și ființelor, dar cu un ochi de estete, descoperind fantasticul în real, sublimul în banal, plasticul în haotic. Peisajul carpatin natural e tratat la fel cu cel citadin sau maritim din perspectiva criticului de artă, în stare de a face oricând asociațiile trebuitoare, de a recunoaște stilul sau școala, de a percepe totul în lumina educației artistice. Putem semnala totodată tentația de a surprinde universul în aspectele sale fundamentale de întocmire și dezagregare, facerea și desfacerea, diafanul și decrepitudinea, invenția și senilitatea. În contrast cu Jim, Vera, Lola și Medy, apar bătrânul maniac devirilizat Silvestru și colecția de fosile din *casa cu molii* (tanti Magdalina și tanti Ghenca, tanti Fira, tanti Mali), care este văzută cu sarcasm brueghelian și îngăduință.

De la idila pastorală din *Cartea nunții*, G. Călinescu a trecut după cinci ani la romanul de tip clasic modern, de data aceasta luându-și ca model pe Balzac. Lirismul fiind acum înlăturat, problema care se punea romancierului era de a născoci o tramă epică în vederea configurării caracterelor. Într-un articol publicat în *Adevărul literar și artistic* nr. 918 din 1938, „Câteva cuvinte despre roman“, G. Călinescu susținea că soluțiile epice sunt puține și că lista subiectelor de roman se reduce aproximativ la șase:

- „1) Istoria tânărului care vrea să pătrundă cu orice chip în viață, subordonând toate afecțiunile acestei pasiuni: ambițiosul plat, comun;
- 2) Istoria ambițiosului idealist, în stare de toate înfrângerile pentru glorie, putând oscila între ratare grandilocventă și genul posac;
- 3) Istoria femeii nesatisfăcute, cazând la maturitate în dezordinea pasiunii romantice;

4) Istoria bărbatului matur, plictisit de căsnicie, distrugându-și viața și familia în experiențe erotice tardive;

5) Istoria bărbatului sau a femeii, care, neizbuteți ei înșiși în viață, își revarsă energiile asupra copiilor, devenind personaje odioase pentru alții și apăsătoare pentru propria progenitură;

6) Istoria incapacității de adaptare care nu duce la lirism, ca în nuvelistica noastră, ci la invidie.“

Verificând romanesc tipologiile, în literatura noastră G. Călinescu ilustrează, uneori demonstrativ, formula clasică. Dacă dependența de acest schematism este transparentă în *Cartea nunții*, virtuțile poetice ale romanului sunt involuntare. Aceasta este cheia actualității acestui text călinescian.

Lucian Pricop